

**UCHWAŁA NR XXX/162/2016
RADY MIEJSKIEJ W KŁODAWIE**

z dnia 28 października 2016 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kłodawa na rok 2017**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z dnia 17 marca 2016 r., poz. 446), na podstawie art. 41 ust. 2 i ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z dnia 25 marca 2016 r., poz. 487) oraz art. 10 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z dnia 26 stycznia 2016 r., poz. 224) Rada Miejska w Kłodawie uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kłodawa na 2017 rok, zwanym dalej „Programem”.

§ 2. 1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kłodawa na 2017 rok stanowi Załącznik nr 1 do Uchwały.

2. Preliminarz kosztów związanych z realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kłodawa na rok 2017 stanowi Załącznik nr 2 do Uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kłodawy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kłodawie

Grzegorz Siwiński

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Kłodawa na rok 2017

Spis treści

I.	Wprowadzenie	str. 1
II.	Diagnoza problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych na terenie Gminy Kłodawa.....	str. 3
III.	Zasoby.....	str. 6
IV.	Problemy oraz cel główny Gminnego Programu i cele szczegółowe.....	str. 9
V.	Szczegółowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kłodawa na 2017 rok.	str. 11
VI.	Bibliografia	str. 17

Wprowadzenie

Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji (cyt. parpa.pl). Większe ryzyko niesie za sobą palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze. Ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek ze spożywaniem alkoholu. Alkohol działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy.

Toksyczne działanie alkoholu etylowego i produktów jego przemiany powoduje zmiany chorobowe w układach: nerwowym, pokarmowym, w tym m.in.: przewlekłe stany zapalne błon śluzowych jamy ustnej, przełyku, żołądka i dwunastnicy, zaburzenia perystaltyki jelit oraz upośledzenie wchłaniania, stany zapalne trzustki i wątroby (stłuszczenie, zwłóknienie i marskość) i inne; układzie krążenia, w tym m.in. nadciśnienie tętnicze, zmiany zwyrodnieniowe włókien mięśnia sercowego, stłuszczenie i powiększenie serca); układzie oddechowym np. przewlekłe zapalenie błony śluzowej tchawicy i oskrzeli. Spożywanie alkoholu ma również negatywny wpływ na układ moczowy oraz układ hormonalny. Alkohol wpływa na osłabienie systemu odpornościowego organizmu, wywołuje też niedobory witamin i innych pierwiastków niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania organizmu.

Alkohol oraz inne środki psychoaktywne wywołują także znaczące zaburzenia w funkcjonowaniu psychicznym człowieka: bezsenność, depresję, niepokój, próby samobójcze, zmiany osobowości, amnezję, psychozę alkoholową, halucynozę alkoholową, otępienie.

Efektem spożywania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu i narkotyków, są także czasowe zmiany postrzegania, nastroju, świadomości i zachowania. Powodują one również wiele szkód społecznych tj. przestępczość, zakłócenie bezpieczeństwa publicznego, wypadki samochodowe, ubóstwo, bezrobocie, przemoc. Uzależnienie od środków psychoaktywnych należy do coraz powszechniejszych problemów otaczającego nas świata. Konsumpcja środków psychoaktywnych w sposób istotny wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek jak i całych rodzin, a jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób uzależnionych, ale wpływają na całą populację. Pijani kierowcy niosą ze sobą śmiertelne zagrożenie a picie alkoholu w pracy obniża jakość oraz efektywność wykonywanych czynności zawodowych narażając również na szwank bezpieczeństwo pracowników.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, określają obowiązek organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożywania środków psychoaktywnych, a także wspierania przedsięwzięć temu służących.

Ustawodawca określił kierunki polityki wobec problemów alkoholowych i narkotykowych, wskazał zadania z tego zakresu i ich źródła finansowania oraz podmioty odpowiedzialne za ich koordynację.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Kłodawa na rok 2017 obejmuje działania zgodne zarówno z kierunkami zawartymi w w/w ustawach, jak i z polityką Gminy Kłodawa zawartą w jej Strategii i Programach.

Zadania i sposoby ich realizacji zawarte w Gminnym Programie Profilaktyki dostosowane są do potrzeb lokalnych i możliwości prowadzenia określonych form pracy i wykonania w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe oraz ewentualną pomoc merytoryczną i materialną ze strony podmiotów zewnętrznych – jednostek samorządowych wyższego szczebla, organizacji, instytucji i osób fizycznych.

Przy opracowaniu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2017 rok uwzględnione zostały wskazówki z „Rekomendacji do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2016 r.” Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz dane z Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Kłodawa na rok 2017 realizowany będzie w oparciu

o środki własne Gminy, w tym środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

II. Diagnoza problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych na terenie Gminy Kłodawa.

W planowaniu i prowadzeniu działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami od środków psychoaktywnych bardzo ważne jest rozpoznawanie skali problemów na terenie gminy, wzorów zachowań związanych z używaniem środków psychoaktywnych i struktury ich spożycia oraz zaburzeń życia społecznego i rodzinnego wywołanych ich używaniem. Jednocześnie zgromadzenie danych statystycznych w zakresie uzależnienia nie daje rzeczywistego wyobrażenia o dynamice zjawiska ze względu na „wrażliwość” danych oraz fakt, że te same osoby mogą być wykazywane przez różne podmioty działające w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych.

W roku 2013 przeprowadzono badania i opracowano „Diagnozę Lokalnych Zagrożeń Społecznych” w Gminie Kłodawa. Raport miał na celu przedstawienie wyników badań diagnostycznych, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych w środowisku osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży w gminie. Dodatkowo celem raportu było zarysowanie skali zjawiska, jakim jest przemoc w środowisku lokalnym, zarówno domowym jak i szkolnym. Dodatkowo w roku 2014, przy okazji przeprowadzania warsztatów w ramach przeciwdziałania narkomanii, w tym podnoszenia świadomości szkodliwości zażywania substancji psychoaktywnych, dokonano ewaluacji za pomocą ankiet. W roku 2016 został także opracowany przez Komisariat Policji w Kłodawie Raport pt. „Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Kłodawie za 2015 rok”.

Analiza wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród badanych dorosłych mieszkańców gminy dotyczących spożywania alkoholu wskazała, że alkohol jest obecny w ich życiu i to dość często. Werbalizowana przez mieszkańców percepcja problemów alkoholowych pozwoliła stwierdzić, że jest to spory problem środowiska lokalnego, traktowany przez większość mieszkańców jako poważny. Na skali znaczących problemów w gminie narkomania zajmowała stosunkowo wysoką pozycję. Wielu, spośród badanych dorosłych mieszkańców gminy, zna osoby używające narkotyki oraz ma źródła dostępu do narkotyków. Aspektem wymagającym zainteresowania okazał się fakt potencjalnych „nieszczelnych granic” sprzedaży alkoholu nieletnim ponieważ młodzi ludzie, uczniowie szkół w gminie przyznali, iż kupienie alkoholu czy papierosów nie stanowi dla nich dużego problemu. Niemały odsetek badanej młodzieży szkolnej deklarował podczas Diagnozy osobiste spożywanie alkoholu i palenie papierosów, a ich deklaracje dotyczące znajomości palących i pijących rówieśników również zdawały się wskazywać, iż nie są to zjawiska marginalne w środowisku szkolnym gminy Kłodawa. Również problem przemocy rówieśniczej w szkole wymaga dalszej realizacji działań profilaktycznych. Wprawdzie uczniowie wysoko oceniali swoje bezpieczeństwo w szkole, ale, jak wynika z badań, z aktami przemocy rówieśniczej spotykali się dosyć często, w tym także w rodzinie.

Uzależnienie jest zaburzeniem biopsychospołecznym. Przyjmując, że w Europie ok. 5% dorosłych mężczyzn i 1% dorosłych kobiet uzależnia się od alkoholu (dane wg. *Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011- 2015*), liczbę osób uzależnionych w Kłodawie należałoby szacować na ogółem około 490 osób, w tym około 408 mężczyzn i około 82 kobiet (wg. stanu mieszkańców Gminy Kłodawa na dzień 30.09.2016 -13.000 wszystkich mieszkańców, w tym liczba osób pomiędzy 18 rokiem życia a 65 u mężczyzn i 60 u kobiet wynosi 8.148). Dodatkowym czynnikiem ryzyka jest fakt, iż według danych zamieszczonych w Narodowym Programie Profilaktyki wynika, że blisko 14% Polaków i 4% Polek pije alkohol w sposób ryzykowny, czyli zwiększający prawdopodobieństwo wystąpienia innych szkód. Wobec tego skutki nadużywania alkoholu lub spożywania go w sposób ryzykowny na terenie Gminy Kłodawa mogą dotyczyć w sposób bezpośredni blisko 1970 osób (wg. przeliczenia mieszkańców w wieku od 16 lat wzwyż: 10.950 x 18%). Osoby te są zazwyczaj członkami rodzin, w których oprócz problemów alkoholowych czy związanych z zażywaniem środków odurzających pojawiają się także problemy zdrowotne, problemy związane z przemocą w rodzinie oraz problemy finansowe.

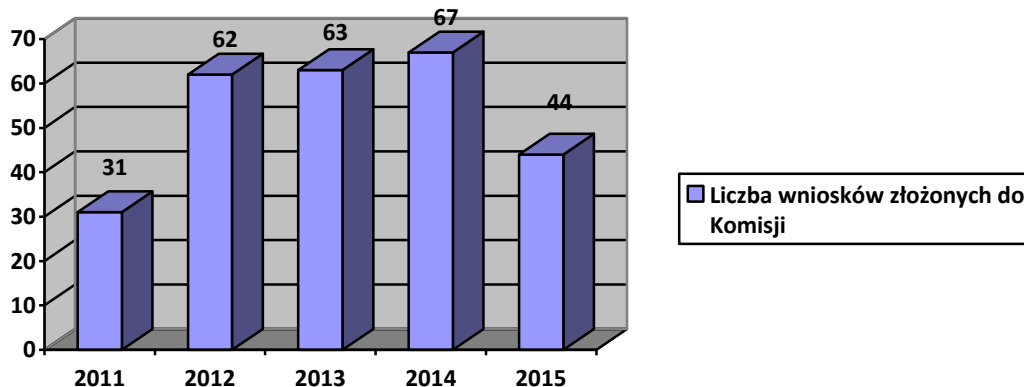
Życie w rodzinie z problemem alkoholowym lub związanym ze stosowaniem innych środków psychoaktywnych, w tym narkotyków i tzw. „dopalaczy” jest związane zazwyczaj z chronicznym stresem oraz ograniczonymi możliwościami zdobywania wykształcenia i rozwijania kariery zawodowej. Dodatkowo członkowie rodzin z problemem alkoholowym lub narkomanii są grupą ryzyka, która jest szczególnie narażona na przemoc. Trzeba jednak pamiętać, że przemoc może mieć miejsce zarówno w tzw. Rodzinach dysfunkcyjnych (gdzie są takie zjawiska, jak bezrobocie), jak i w rodzinach o wysokim statusie społecznym, w których z pozoru nie ma większych problemów.

Wszystkie w/w informacje zwracają uwagę, że problemy związane z alkoholem i środkami odurzającymi stanowią istotny problem społeczny gminy. Należy więc skoordynować i dostosować działania wszystkich gminnych instytucji w celu minimalizacji szkód wyrządzanych nadmiernym spożyciem alkoholu bądź zażywaniem narkotyków oraz profilaktyki uzależnień.

Z dostępnych danych uzyskanych od podmiotów realizujących na terenie naszej gminy działania w zakresie przeciwdziałania problemom alkoholowym i narkotykowym wynika, iż:

1. W ciągu ostatnich lat liczba zgłoszeń, jak i liczba osób nadużywających alkoholu zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłodawie: zwiększyła się w istotny sposób w roku 2012 natomiast w latach 2013 i 2014 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Ilość zgłoszeń przedstawia się następująco: 2011 rok – 31 wniosków, 2012 rok – 62 wnioski, 2013 rok – 63 wnioski, 2014 rok- 67 wniosków dotyczące 59 rodzin, 2015 rok – 44 wnioski, 2016 rok – w okresie od 01.01 do 30.09 – 24 wnioski. W roku 2014 zgłoszeń dokonali: OPS- 26, Komisariat Policji- 26, Rodzina- 11, Sąsiad- 1, Ośrodek Pomocy Doraźnej

w Koninie- 2, Zespół Interdyscyplinarny- 1. W roku 2015: Komisariat Policji – 22, OPS- 12, Rodzina- 9, Zespół Interdyscyplinarny- 1. W roku 2016, do 30.09.2016 : Komisariat Policji – 10, OPS- 11, Rodzina- 2, Zespół Interdyscyplinarny- 1.



2. Z danych uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż liczba rodzin, które otrzymują pomoc finansową z OPS z tytułu problemów alkoholowych ulega tendencji zwyżkowej (2011 rok – 15 rodzin, 2012 rok – 18 rodzin, 2013 rok – 19, 2014 rok- 27 rodzin, w tym 16 rodzin z terenu miasta i 11 rodzin z obszaru wiejskiego (ogółem 86 osób w rodzinach), 2015 rok -26 rodzin, w tym 17 rodzin z obszaru miasta Kłodawa oraz 9 rodzin zamieszkujących na terenie wiejskim, 2016 rok – do dnia 30.09.2016 – 18 rodzin, w tym 12 rodzin z obszaru miasta Kłodawa oraz 6 rodzin zamieszkujących na terenie wiejskim).

Wsparcie obejmuje między innymi: zasiłki stałe, okresowe, celowe oraz pomoc niepieniężną w formie posiłków. Wszystkie w/w liczby wykazują rzeczywiste wsparcie dla rodzin, gdzie główną przyczyną udzielenia go jest problem alkoholowy. W pozycji tej nie ujęto rodzin, gdzie głównym problemem w ujęciu statystycznym jest bezrobocie. Wśród rodzin otrzymujących pomoc z OPS z tytułu problemów alkoholowych, związanych z uzależnieniami od innych środków psychotropowych oraz zagrożonych przemocą znajduje się również 22 rodzin, których dzieci korzystają z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w postaci zajęć w Placówce Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie.

Liczba dzieci w roku 2015 wynosiła – 35, a wg. stanu na 31.12.2015r. – 30 a w roku 2016 wg. stanu na dzień 30.09.2016 - 22 dzieci.

3. Z danych uzyskanych z Komisariatu Policji w Kłodawie dotyczących zatrzymania osób do wytrzeźwienia w PDOZ (Pomieszczenie dla osób zatrzymanych) związanych ze spożyciem alkoholu wynika, iż w roku 2015 zatrzymano 50 osób, w tym 2 kobiety i 48 mężczyzn, w w/w okresie zatrzymano również 25 osób natomiast w roku 2016 – w okresie do 30.09.2016 zatrzymano 15 osób, w tym 3 kobiety i 12 mężczyzn.

Z w/w danych wynika również, iż w roku 2015 zatrzymano 38 nietrzeźwych kierujących pojazdami. Kierowców znajdujących się pod wpływem środków

odurzających w w/w okresie zatrzymano 1. W roku 2016 – w okresie do 30.09.2016 zatrzymano 21 nietrzeźwych kierujących pojazdami. Kierowców znajdujących się pod wpływem środków odurzających nie zatrzymano w tym okresie.

4. W roku 2016 – w okresie do 30.09.2016, w Komisariacie Policji w Kłodawie założono 12 Niebieskich Kart, gdzie odnotowano 14 osób pokrzywdzonych, 12 sprawców, w tym 10 sprawców działało pod wpływem alkoholu. Natomiast z danych przekazanych przez Zespół Interdyscyplinarny wynika, iż w okresie do 30.09.2016 założono ogółem 15 Kart.
5. Z danych przedstawianych przez Gminny Punkt Wsparcia Rodziny i Gminny Punkt Konsultacyjno- Informacyjny wynika, iż w 2016 roku od dnia 01.01.2016 do dnia 30.09.2016 r. udzielono następującego wsparcia: prowadząca Punkty p. A.Święcka- 248 (w roku 2015 w analogicznym okresie 382) konsultacji i porad natomiast p. psycholog M. Rogowska- Domańska- 215 (w roku 2015 w analogicznym okresie – 219).
6. Lokalna dostępność alkoholu: na dzień 30.09.2016 r. na terenie Gminy Kłodawa funkcjonuje 31 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 5 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.

III. Zasoby

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W skład Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wchodzi 5 osób. Są to osoby posiadające wymagane przeszkolenie w zakresie podstawowej wiedzy na temat problematyki alkoholowej, zgodnie z wymaganiami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z Rekomendacjami PARPA reprezentują one środowiska działające na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i są one bezpośrednio zaangażowane w realizację zadań stanowiących elementy GPPiRPA.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłodawie odbywa posiedzenia i wykonuje swe czynności w oparciu o Zarządzenie Nr 3/2016 Burmistrza Kłodawy z dnia 14 stycznia 2016 r. w sprawie ustalenia składu osobowego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłodawie oraz ustalenia Regulaminu Pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłodawie.

Za udział w posiedzeniach Komisji w roku 2017 przysługiwać będzie następujące wynagrodzenie:

- Za udział w jednym posiedzeniu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłodawie każdemu członkowi Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 7 % minimalnego wynagrodzenia za pracę, określanego odrębnymi przepisami (wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę, określanego odrębnymi przepisami w roku 2017 będzie wynosić 2.000,00 zł).
- Przewodniczącemu Komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 20 % minimalnego wynagrodzenia za pracę, określanego odrębnymi przepisami. (wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę, określanego odrębnymi przepisami w roku 2017 będzie wynosić 2.000,00 zł).

Organizowaniem działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłodawie w zakresie:

- wynagradzania członków komisji;
- szkolenia członków Komisji.

Urząd Miasta i Gminy w Kłodawie jako organ zezwalający oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłodawie corocznie, od 2014 roku, podejmują działania sprawdzające prawdziwość danych zawartych w Oświadczeniu o wartości sprzedaży napojów alkoholowych w trakcie przeprowadzanych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych. W roku 2014 wykonano 8 kontroli (w tym 4 przez Urząd Miasta i Gminy w Kłodawie oraz 4 przez Gminną Komisję), w roku 2015 wykonano 4 kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w roku 2016 również wykonano 4 kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłodawie planuje przeprowadzanie w każdym roku kontrolę co najmniej 10 % wszystkich funkcjonujących punktów sprzedaży. Plan zarówno w roku 2015, jak i w roku 2016 został zrealizowany.

Placówka Wsparcia Dziennego „Świetlica Środowiskowa” w Kłodawie – działa z myślą o dzieciach z rodzin z różnymi problemami, w tym z problemem alkoholowym, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, leku i napięcia. Celem nadrzędnym tej placówki jest szeroko rozumiana profilaktyka połączona z programami socjoterapeutycznymi. Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku 6 - 16 lat. Świetlica czynna jest 5 dni w tygodniu, od poniedziałku do piątku, w godzinach ustalanych na podstawie Regulaminu Świetlicy Środowiskowej. Czas otwarcia Placówki dostosowany jest do potrzeb wychowanków i ich rodziców (opiekunów). Pobyt dziecka na wniosek rodzica w Placówce jest nieodpłatny. W placówce pracują obecnie 3 osoby. Od stycznia roku 2015 zmieniono sposób zatrudnienia wychowawców i zatrudniono ich w Świetlicy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłodawie na podstawie umów o pracę: wychowawca- koordynator świetlicy na $\frac{3}{4}$ etatu oraz dwie wychowawczynie na $\frac{1}{2}$ etatu każda. Dodatkowo, w ramach swej działalności, Świetlica korzysta z pomocy wolontariuszy.

Placówki Oświatowe działające na terenie Gminy Kłodawa

Wszystkie placówki oświatowe działające na terenie Gminy Kłodawa realizują zadania profilaktyczne dotyczące zapobiegania problemom społecznym w oparciu o szkolne programy profilaktyki, co wynika z *Ustawy o systemie oświaty*.

Cele szkolnych programów profilaktyki koncentrują się na następujących zagadnieniach:

- a) eliminowanie lub redukovanie wśród uczniów zachowań ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych,
- b) rozwijanie postaw prozdrowotnych,
- c) promowanie pozytywnych wzorów osobowościowych,
- d) prowadzenia doskonalenia nauczycieli i pedagogów związanego z wdrażaniem nowoczesnych i adekwatnych technologii określania potrzeb profilaktycznych.

Działania profilaktyczne prowadzone w szkołach, wymagają wsparcia merytorycznego i finansowego ze strony samorządu gminy (w ramach GPPiRPA), a są to w szczególności:

- organizowanie profilaktycznych zajęć pozalekcyjnych

- prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i uczniów przejawiających zaburzenia w zachowaniu
- szkolenia dla nauczycieli
- pedagogizacja rodziców
- organizowanie otwartych imprez szkolnych i środowiskowych o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym, konkursów tematycznych, spektakli teatralnych
- organizowanie wyjazdów, obozów profilaktycznych i socjoterapeutycznych, półkolonii zimowych i letnich dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

W Kłodawie funkcjonował w roku 2016, tak jak w latach ubiegłych, **Gminny Punkt Wsparcia Rodziny** oraz **Punkt Konsultacyjno- Informacyjny** w Domu Strażaka Ochotniczej Straży Pożarnej w Kłodawie przy ulicy Włocławskiej 1, specjalizujący się w bezpłatnej pomocy wszystkim osobom, które nie potrafią radzić sobie w sytuacji uzależnienia, współuzależnienia, kryzysu, stresu, często związanych z doznawaną przemocą. Przy tych punktach funkcjonuje telefon zaufania o numerze 603 860 509. W w/w Punktach zatrudnione w 2016 r. są na podstawie umów cywilno- prawnych dwie osoby, w tym psycholog oraz higienistka szkolna przeszkolona w tematyce dotyczącej realizowanych zadań.

Podstawowe zadania realizowane przez Gminny Punkt Wsparcia Rodziny i Punkt Konsultacyjno- Informacyjny:

- Motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcie psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, leczenia specjalistycznego itp.
- Motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia,
- Udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym (np. poprzez rozmowy podtrzymujące, uruchomienie przy punkcie konsultacyjnym grupy wsparcia dla osób po zakończonym leczeniu w placówce odwykowej),
- Rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy,
- Inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej,
- Gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny,
- Poradnictwo, współpraca z grupami wsparcia.

W roku 2011 na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie powołany został Uchwałą Rady Miejskiej w Kłodawie Nr 40/2011 z dnia 29.03.2011r. **Zespół Interdyscyplinarny**. Obsługę organizacyjno- techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłodawie.

Na terenie miasta i gminy działa „**Grupa Wsparcia „Barbara”**”. Skupia ona środowisko osób promujących abstynencję i zdrowy styl życia. Grupa Wsparcia „Barbara” spotyka się w Gminnym Ośrodku Kultury w Kłodawie. Pomoc dla członków tej grupy, to finansowanie m. in. udziału w „Dniach Skupienia i Modlitwy” w Zakroczymiu i innych miejscowościach, gdzie realizowany jest program połączony z terapią przynoszącą oczekiwane efekty w leczeniu choroby alkoholowej i podtrzymaniu abstynencji.

Dodatkowo, na terenie miasta i gminy działa **Kolskie Stowarzyszenie Abstynentów „Przyszłość” w Kole**, którego członkami są także mieszkańcy gminy Kłodawa. Pomoc dla członków tej grupy to finansowanie m. in. udziału w zajęciach edukacyjnych o tematyce profilaktycznej, w tym w Rekolekcjach Trzeźwościowych, Turniejach Sportowych w ramach Ogólnopolskiego Dnia Trzeźwości, Abstynenckich Festiwalach Muzycznych i Złotach Rodzin Abstynenckich oraz Rajdach Abstynenckich.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kłodawa następuje także dzięki współpracy z n/w instytucjami:

- Komisariat Policji w Kłodawie
- Komenda Powiatowa Policji w Kole
- Sąd Rejonowy w Kole
- Prokuratura Rejonowa w Kole
- Straż Miejska w Kłodawie
- Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza w Kłodawie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kłodawie
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kole
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Kole oraz Poradnia WIKAMED w Kole
- Placówki Oświatowe na terenie Gminy Kłodawa
- Instytucje i organizacje pozarządowe zajmujące się problemami oraz pomocą dla dzieci i rodzin w tematyce profilaktyki oraz przeciwdziałania narkomanii.

IV. Problemy oraz cel główny Gminnego Programu i cele szczegółowe

Zdiagnozowane Problemy:

1. Picie alkoholu przez niepełnoletnią młodzież.
2. Używanie narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych przez młodzież gimnazjalną i ponadgimnazjalną.
3. Zaburzenia życia rodzinnego związane z ryzykownym i szkodliwym piciem alkoholu przez dorosłych, w tym zjawisko przemocy w rodzinie.
4. Nietrzeźwość w miejscach publicznych oraz kierowanie pojazdami przez osoby nietrzeźwe.
5. Niska wiedza społeczna na temat szkodliwości spożywania alkoholu przez młodzież, kierowców oraz kobiety w ciąży.

Cel główny

Celem głównym Programu jest realizacja zadań służących ograniczaniu szkód zdrowotnych i rozwojowych powodowanych przez alkohol u mieszkańców z terenu Gminy Kłodawa oraz rozwijanie zasobów niezbędnych do zwiększania poziomu wiedzy na temat problemów związanych z piciem alkoholu i używaniem innych substancji psychoaktywnych.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększanie dostępności pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin, w których występują problemy alkoholowe lub zagrożonych występowaniem problemu alkoholowego,
2. Zwiększenie kompetencji osób w zakresie rozpoznawania problemów alkoholowych i pracy z osobami doświadczającymi przemocy,
3. Ułatwianie osobom uzależnionym od alkoholu udziału w programach terapeutycznych,
4. Organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
5. Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach poprzez współpracę Urzędu Miasta i Gminy w Kłodawie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatu Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz innych Placówek zajmujących się problemem przemocy na terenie Gminy,
6. Zwiększenie poradnictwa i organizacji pomocy interwencyjnej oraz terapeutycznej dla ofiar przemocy i ich rodzin,
7. Wzrost poziomu realizacji efektywnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, w szczególności znajdujących się na liście programów rekomendowanych,
8. Zwiększenie poziomu działań instytucji prowadzących działalność profilaktyczną w organizowaniu różnorodnych form pracy zapobiegawczej i korygującej, opiekuńczo – wychowawczej, socjoterapeutycznej, edukacyjnej i aktywizującej w szczególności wśród dzieci i młodzieży, w rodzinach oraz w grupach podwyższonego ryzyka,
9. Zwiększanie wiedzy w społeczności lokalnej na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych poprzez prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej problematyki alkoholizmu i narkomanii,
10. Wzrost wsparcia instytucjom, organizacjom i osobom fizycznym w realizacji zadań i programów dotyczących profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień oraz zapobiegania przemocy domowej.

V. Szczegółowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kłodawa w 2017 roku

Rodzaj przedsięwzięcia	Odpowiedzialny za zadanie
1. <u>Zwiększenie dostępności pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz rodzin dotkniętych przemocą</u> 1.1. Kontynuacja działalności Placówki zlokalizowanej przy ul. Włocławskiej 1 w Kłodawie oraz rozpoczęcie prowadzenia działalności przy ul. Wyszyńskiego 44/10 w Kłodawie (udzielanie porad psychologa, motywowanie do podjęcia leczenia, udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym, udzielanie wsparcia w przypadku wystąpienia zjawiska przemocy, informacja o istniejących placówkach leczenia odwykowego oraz organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych i współuzależnionych). Wskaźniki: - liczba zatrudnionych specjalistów do udzielania porad i informacji, - liczba osób, którym udzielono porad.	Koordynator GPPiRPAoPN
1.2. Wyjazdowe warsztaty zapobiegania nawrotom choroby alkoholowej dla osób utrzymujących abstynencję (członkowie grupy wsparcia „Barbara”, członkowie Kolskiego Stowarzyszenia Abstynentów „Przyszłość” mieszkający na terenie miasta lub gminy Kłodawa) oraz udział w wyjazdowych warsztatach terapeutycznych trzeźwych alkoholików oraz członków ich rodzin. Wskaźniki: - liczba wyjazdowych warsztatów w danym roku, - liczba osób, które uczestniczyły w warsztatach.	Koordynator GPPiRPAoPN
2. <u>Prowadzenie profilaktycznej działalności dla dzieci, młodzieży i seniorów</u> 2.1. Zapewnienie działalności Placówki Wsparcia Dziennego-Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie (utrzymanie, ewentualne remonty, media, dożywianie	Kierownik Placówki Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie

wychowanków, zakup wyposażenia służącego organizacji pozalekcyjnych zajęć sportowych i rekreacyjnych dla wychowanków Placówki i inne). Wskaźniki: - liczba funkcjonujących Placówek w danym roku.	Koordynator GPPiRPAoPN
2.2. Prowadzenie zajęć profilaktyczno- wychowawczych dla dzieci w Placówce Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie Wskaźniki: - liczba wychowawców zatrudnionych w Placówce w danym roku, - liczba osób (dzieci i młodzieży) uczęszczających do Placówki.	Kierownik Placówki Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie
2.3. Organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych w okresie wakacyjnym- zawodów „STRONG-FIREMAN” przy współudziale dzieci z Placówki Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie i Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, Wskaźniki: - liczba zorganizowanych zawodów Strong- Fireman w danym roku, - liczba osób, które uczestniczyły w zawodach.	Opiekun MDP, Kierownik Placówki Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie
2.4. Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowo- wychowawczych oraz w środowiskach senioralnych programów profilaktycznych z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii Wskaźniki: - liczba zrealizowanych programów profilaktycznych w danym roku na terenie szkół i innych placówek oświatowo- wychowawczych, - liczba zrealizowanych programów profilaktycznych w danym roku w środowiskach senioralnych, w tym np. w Klubach Seniora czy w Uniwersytecie III wieku, - liczba osób, które uczestniczyły w realizacji programów.	Koordynator GPPiRPAoPN, Szkół

2.5. Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez dzieci i młodzież Wskaźniki: - liczba zrealizowanych programów profilaktycznych w danym roku, - liczba osób, które uczestniczyły w realizacji programów.	Koordynator GPPiRPAoPN
2.6. Organizacja imprez promujących zdrowy styl życia bez uzależnień i przemocy. Wskaźniki: - liczba zrealizowanych imprez promujących zdrowy styl życia w danym roku, - liczba osób, które uczestniczyły w imprezach.	Koordynator GPPiRPAoPN
2.7. Organizacja wypoczynku letniego dzieci i młodzieży : - Organizacja obozów socjoterapeutycznych, wychowawczych, wypoczynkowo- profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, w tym jako podsumowanie całorocznej pracy w świetlicy, Wskaźniki: - liczba zorganizowanych w danym roku obozów, - liczba osób, które w nich uczestniczyły. - Dofinansowanie wyjazdów dzieci i młodzieży na turnusy profilaktyczne, w tym do Regionalnego Centrum Profilaktyki w Rogoźnie, organizacja półkolonii zimowych, letnich itp. Wskaźniki: - liczba zorganizowanych w danym roku wyjazdów, - liczba osób, które w nich uczestniczyły.	Kierownik Placówki Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie Koordynator GPPiRPAoPN
2.8. Udział w Informacyjnych Kampaniach Profilaktycznych Wskaźniki: - liczba Kampanii Profilaktycznych w danym roku, w których uczestniczyła Gmina - liczba osób, które uczestniczyły w realizacji Kampanii. - liczba rozdyskrebowanych materiałów Kampanii.	Koordynator GPPiRPAoPN

3. <u>Szkolenia z zakresu profilaktyki uzależnień</u> 3.1. Szkolenia i warsztaty z zakresu profilaktyki uzależnień, z zakresu przemocy oraz przeciwdziałania narkomanii przeznaczone dla dzieci i młodzieży. Wskaźniki: - liczba zorganizowanych w danym roku szkoleń, - liczba osób, które w nich uczestniczyły.	Przewodniczący GKRPA Koordynator GPPiRPAoPN
3.2. Podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym w zakresie alkoholizmu, przeciwdziałania narkomanii i przemocy przeznaczonych dla rodziców. Wskaźniki: - liczba podejmowanych działań w danym roku, - liczba osób, które w nich uczestniczyły.	Przewodniczący GKRPA Koordynator GPPiRPAoPN
3.3. Dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów i innych osób zajmujących się w/w tematyką. Wskaźniki: - liczba szkoleń i kursów w danym roku, - liczba osób, które w nich uczestniczyły.	Koordynator GPPiRPAoPN
3.4. Szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych Wskaźniki: - liczba zorganizowanych w danym roku szkoleń, - liczba osób, które w nich uczestniczyły.	Przewodniczący GKRPA, Koordynator GPPiRPAoPN
3.5. Zakup materiałów do realizacji programów profilaktycznych oraz literatury na temat uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dla kierowców. Wskaźniki: - ilość i rodzaj zakupionych - ilość rozdyskrebowanych materiałów w danym roku.	Koordynator GPPiRPAoPN

3.6. Druk materiałów informacyjnych o działalności instytucji pomocowych działających na terenie gminy i okolic, obsługa internetowej zakładki w Biuletynie Informacji Publicznej. Wskaźniki: - ilość i rodzaj wydrukowanych oraz rozdyskrebowanych materiałów w danym roku, - liczba obsługiwanych zakładek internetowych BIP.	Koordinator GPPiRPAoPN
4. <u>Realizacja zadań Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</u> • Posiedzenia członków Komisji oraz Dyżury Komisji • Opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych • Kierowanie na badania biegłych dotyczące uzależnienia od alkoholu • Kontrola punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych • Motywowanie do leczenia i kierowanie na terapię osób uzależnionych od alkoholu oraz współuzależnionych • Udzielanie pomocy i wsparcia osobom po zakończeniu terapii odwykowej • Prowadzenie działań o charakterze edukacyjno- profilaktycznym dla dzieci , młodzieży, rodziców i nauczycieli. Wskaźniki dla działań danego roku: - liczba zorganizowanych w danym roku posiedzeń Komisji, - liczba osób, które w nich uczestniczyły, - liczba wydanych opinii do wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, - liczba rozpatrzonych wniosków skierowanych do Komisji, - liczba podejmowanych działań o charakterze edukacyjno- profilaktycznym, - liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży, - liczba szkoleń oraz liczba przeszkolonych członków Gminnej Komisji.	Przewodniczący GKRPA

5. <u>Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii</u> Wskaźniki: - liczba podjętych działań wspomagających w danym roku.	Koordynator GPPiRPAoPN
6. <u>Wsparcie realizacji programów profilaktycznych skierowanych do zatrzymanych osób nietrzeźwych będących mieszkańcami Gminy Kłodawa</u> Wskaźniki: - ilość wspartych programów profilaktycznych, - wysokość wsparcia udzielonego w danym roku.	Koordynator GPPiRPAoPN
7. <u>Prowadzenie edukacji kierowców z wykorzystaniem materiałów informacyjnych i edukacyjnych, w tym organizacja Profilaktycznego Zakończenia Lata połączonego z Kampanią „Powstrzymaj Pijanego Kierowcę”</u> Wskaźniki: - liczba podjętych działań w danym roku.	Koordynator GPPiRPAoPN
8. <u>Podjęmowanie innych działań związanych z problematyką rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii nie ujętych w programie, a ujawniających się w toku jego realizacji</u> Wskaźniki: - liczba podjętych innych działań w danym roku, - liczba uczestników.	Koordynator GPPiRPAoPN

*Realizację działań określonych w GPPiRPAoPN koordynuje
pracownik na stanowisku pracy ds. profilaktyki w UMiG w Kłodawie*

Niewykorzystane środki przeznaczone na realizację Programu w danym roku zwiększają budżet na realizację zadań w roku następnym.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może być modyfikowany uchwałami Rady Miejskiej w Kłodawie w przypadku uzasadnionych potrzeb związanych z zapobieganiem i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Bibliografia:

1. „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2015 roku”. PARPA, Warszawa 2014.
2. „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Praktyczne wskazówki dla samorządów”. FUNDACJA ETOH, Warszawa 2010.
3. „Mapa Pomagania. Jak rozpoznać przemoc w rodzinie i skutecznie jej przeciwdziałać”. IPZ Niebieska Linia, Warszawa
4. „Motywowanie do zmiany zachowań – poradnik dla osób pomagających”, Jadwiga Fudała, REMEDIUM i FUNDACJA ETOH, Warszawa 2015
5. „Dopalacze. Skala zjawiska i przeciwdziałanie”. Piotr Jabłoński, Artur Malczewski. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2014
6. „Drama i techniki teatralne w promocji zdrowia. Edukacja rówieśnicza.” PARPA, Warszawa 2013.
7. „Powstrzymaj pijanego kierowcę. Przewodnik dla samorządów.” PARPA, Warszawa 2014.
8. „Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Kłodawa 2013”. Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych Oxford Tower, Warszawa 2013.
9. „Raport z ewaluacji Warsztatów profilaktyki zażywania narkotyków prowadzonych dla gimnazjalistów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Kłodawa”. Ośrodek Psychoprofilaktyki Nowa Perspektywa, Kraków 2014.
10. „Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011- 2015”. Minister Zdrowia, Uchwała nr 35/ 2011 Rady Ministrów z dnia 22 marca 2011 roku.
11. Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011- 2016
12. „Szkody zdrowotne” www.parpa.pl
13. Opracowany przez Komisariat Policji w Kłodawie Raport pt. „Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Kłodawie za 2015 rok”.
14. „Rozwiązywanie problemów alkoholowych jako zadanie własne gminy i miasta- poradnik dla samorządów”, Katarzyna Łukowska, 2016
15. „Picie alkoholu przez młodzież. Wybrane zagadnienia z badań ESPAD....”, opr. Katarzyna Łukowska, Jolanta Terlikowska, Katarzyna Okulicz- Kozaryn, REMEDIUM 2016

**Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2017**

Planowany budżet Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2017 budżetu Gminy Kłodawa, w tym z wpływów za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na 2017 r. w wysokości 216.000,00 zł oraz z niewykorzystanych środków z lat ubiegłych w wysokości 8.000,00 zł - ogółem 224.000,00 zł, w tym Ośrodek Pomocy Społecznej 130.697,00 zł oraz Urząd Miasta i Gminy w Kłodawie 93.303,00 zł.

**Preliminarz kosztów związanych z realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i
Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2017**

LP.	ZADANIE	KWOTA
1.	Prowadzenie Placówki Wsparcia Dziennego- Świetlicy Środowiskowej w Kłodawie, w tym w szczególności: zatrudnienie wychowawców, materiały biurowe i do realizacji programów profilaktycznych, środki czystości, zakup gazu, dożywianie dzieci uczęszczających do Świetlicy Środowiskowej, usługi: remontowe, informatyczne, kominarskie, pocztowe, naprawa i konserwacja sprzętu, szkolenia pracowników, składki ZUS oraz odpisy na ZFŚS i deputaty, delegacje, abonament RTV, pozostałe zakupy i usługi.	86.997,00 zł
2.	Przepisy prawne wydawnictwa, prenumerata czasopism, w tym pomoce naukowe i dydaktyczne oraz książki dot. uzależnień.	500,00 zł
3.	Koszty związane z pracą Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (z siedzibą w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kłodawie).	21.100,00 zł
4.	Koszty kolonii i wycieczek dla dzieci i młodzieży (ze Świetlicy Środowiskowej oraz z rodzin dysfunkcyjnych). Organizacja turnusów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w tym, m.in. w RCPU w Rogoźnie.	22.600,00 zł 8.000,00 zł
5.	Zwiększanie dostępności pomocy dla rodzin, w których występują problemy alkoholowe lub zagrożonych występowaniem problemu alkoholowego, pomoc dla rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy. Wynagrodzenie psychologa, zakup materiałów, organizacja warsztatów i szkoleń z zakresu profilaktyki dla dorosłych.	23.900,00 zł
6.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji zajęć profilaktycznych – edukacyjnych i sportowych, w tym organizacji półkolonii letnich z programem profilaktycznym.	20.000,00 zł
7.	Zwalczanie i przeciwdziałanie narkomanii: zakup materiałów i usług na organizację warsztatów dla młodzieży.	3.000,00 zł
8.	Pozostałe wydatki: koszty energii elektrycznej, opłaty, zakup materiałów i usług na realizację programów profilaktycznych, zakup węgla, podróże służbowe, usługi telekomunikacyjne, zakup usług szkoleniowych oraz ubezpieczeniowych, koszty składek ZUS od wynagrodzeń dla zleceniobiorców oraz pozostałe materiały i usługi.	37.903,00 zł

**Razem koszty realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2017 - 224.000,00 zł**